

RYNEK NASION - raport z 2023r.

1. Produkcja kwalifikowanego materiału siewnego

Według danych Państwowej Inspekcji Ochrony Roślin i Nasiennictwa (PIORiN) w 2022 r., w laboratoriach urzędowych i akredytowanych oceniono łącznie 393,4 tys. ton nasion roślin rolniczych kategorii „elitarny” i „kwalifikowany”. W stosunku do 2021 r., było to mniej o 3,7%. Do sprzedaży zakwalifikowano o 2,1% mniej nasion zbóż. Najbardziej zmniejszyła się produkcja nasion zbóż jarych; jęczmienia (o 26,2%), pszenicy (o 11,4%) i kukurydzy oraz żyta. Zwiększyła się natomiast produkcja nasion gryki o 84,9% i zbóż ozimych pszenicy, jęczmienia i pszenżyta.

Zwiększyła się produkcja nasion roślin pastewnych; bobowatych grubonasiennych - wzrost o 9,2% i bobowatych drobnonasiennych, wzrost o 4%. W strukturze bobowatych grubonasiennych większość stanowią nasiona łubinu wąskolistnego, grochu i bobiku. Dominujący udział w krajowej produkcji bobowatych drobnonasiennych utrzymuje koniczyna czerwona.

Po kilku latach wzrostu o 18,7% zmniejszyła się ilość zakwalifikowanych nasion traw. O 30,% zmniejszyła się produkcja nasion roślin oleistych i włóknistych. Jest to spowodowane głównie znacznym spadkiem produkcji gorzycy białej (o 37,6%). Nasiona tego gatunku stanowią obecnie 60% nasion z grupy roślin oleistych. Zmniejszyła się również produkcja nasion soi.

2. Plantacje nasienne

Według danych Głównego Inspektoratu Ochrony Roślin i Nasiennictwa (GIORiN), powierzchnia zakwalifikowanych plantacji nasiennych zmniejszyła się znacząco i w 2022 r., wynosiła 153,6 tys. ha czyli blisko 11% mniej niż przed rokiem. Zasiewy zbóż na nasiona były mniejsze o 1,7%. Zdecydowanie mniejsze były powierzchnie zasiewów na nasiona zbóż jarych; pszenicy jarej (o 16%), jęczmienia jarego (o 21,8%), owsa (o 31,4%), pszenicy twardej (o 39,9%) oraz żyta (24,7%). Wzrosły powierzchnie plantacji nasiennych kukurydzy oraz ozimej pszenicy i jęczmienia ozimego. Udział mieszańców żyta w 2022 r. stanowił 34% z tego 1,1% to odmiany krajowe. Wysoki jest udział jakościowych odmian pszenicy ozimej, w 2022 r. stanowiły 67,6% powierzchni zakwalifikowanych plantacji pszenicy ozimej. Znaczące wzrosty powierzchni zasiewów odnotowano dla gryki ((30,6%), rzepaku (75,6%) oraz soi (o 31,2%).

Trzeci rok z rzędu zmniejszał się udział krajowych odmian w strukturze plantacji nasiennych zbóż i w 2022 r. wyniósł on 47,3%. Hodowle zagraniczne dominują w produkcji nasion jęczmienia ozimego (99,5%) i jarego (79,9%). Wysoki jest także udział nasion odmian

zagranicznych pszenicy ozimej (53,4%) i jarej (44,2%) oraz żyta (48,3%). Utrzymuje się silna konkurencja firm zagranicznych na rynku nasion. Duże znaczenie mają odmiany ze Wspólnego Katalogu, nierejestrowane w Polsce. W 2022 r. ich udział w powierzchni plantacji nasiennych zbóż wynosił 23,5%. Najwyższy udział odmiany te miały w plantacjach nasiennych jęczmienia ozimego (56,9%), jęczmienia jarego (24,9 %), pszenicy ozimej (29,4 %) i żyta (22,2 %).

Od kilku lat powierzchnia plantacji nasiennych ziemniaków ulegała niewielkim zmianom. W 2022 r. zgłoszono 2277 plantacji nasiennych ziemniaka o łącznej powierzchni 5839,48 ha (w 2021r. – 2277 plantacji). Oznacza to, że w 2022 r., powierzchnia reprodukcji sadzeniaków w porównaniu z rokiem poprzednim zmniejszyła się o 12,7%.

Udział plantacji nasiennych w całkowitej powierzchni uprawy ziemniaków zmniejszył się do 2,57%. Zmniejszyła się także średnia wielkość plantacji nasiennych ziemniaków i wynosiła ona 2,91 ha.

W produkcji sadzeniaków dominują rejony charakteryzujące się bardziej korzystnymi warunkami przyrodniczymi i mniejszym zagrożeniem chorobami wirusowymi. Zdecydowana większość plantacji nasiennych zlokalizowana jest w województwach położonych na północy kraju. Województwa w których koncentruje się produkcja nasiennej ziemniaków to: zachodniopomorskie (29,2%), pomorskie (22,2%), wielkopolskie (12,3%), łódzkie (11,1%), kujawsko-pomorskie (10,3%), warmińsko-mazurskie (7,7%). Łączny udział tych województw w produkcji sadzeniaków wynosi 91,6%.

Systematycznie, maleje udział krajowych odmian w produkcji sadzeniaków (38,0% w 2012 r., w 2020 r., 20,9%). W 2022r. w produkcji nasiennej, było 59 odmian z polskich hodowli, głównie z grupy bardzo wczesnych i średniowczesnych jadalnych oraz skrobiowych średniowczesnych i późnych. Uprawiano je na 18,6% ogólnej powierzchni uprawy na cele nasienne.

Ekspansja odmian zagranicznych przybrała na sile po przystąpieniu Polski do Unii Europejskiej. Od tego czasu w Polsce mogą być uprawiane i reprodukowane odmiany z Katalogu Europejskiego (CCA), który zawiera odmiany ziemniaków wpisane do rejestrów poszczególnych państw członkowskich. Udział odmian z CCA stale wzrasta, w 2022 r. stanowiły one 55,7% produkcji nasiennej w Polsce.

Walory jakościowe, jak też lepsze dostosowanie do miejscowych warunków przyrodniczych uzasadniają przynajmniej częściowe odzyskiwanie rynku przez odmiany polskich hodowli. Strategia odzyskiwania rynku powinna dotyczyć zwłaszcza odmian jadalnych do bezpośredniego spożycia.

Zmniejszył się też udział sadzeniaków kwalifikowanych w zużyciu sadzeniaków ogółem.

Po dwóch latach wzrostu, w bieżącym (2022) roku odnotowano znaczący 7% spadek udziału kwalifikowanego materiału siewnego sadzeniaków w produkcji.

Zmniejszenie powierzchni uprawy na cele nasienne, mniejsza podaż sadzeniaków oraz wysokie ceny ziemniaków konsumpcyjnych i środków produkcji były czynnikami stymulującymi wzrost cen sadzeniaków w 2023 roku.

Produkcja nasienna buraków cukrowych w Polsce prowadzona jest w niewielkim zakresie, przeniesiono ją bowiem do bardziej sprzyjających rejonów uprawy na południu Europy. W następstwie załamania eksportu nasion i stale malejącego zainteresowania uprawą w kraju, znacząco zmniejszała się też powierzchnia produkcji nasiennej buraków pastewnych. W ostatnich latach pojawiły się jednak tendencje wzrostowe – a w 2022 powierzchnia uprawy buraków pastewnych wzrosła o 10,5%.

W 2022 r. odnotowano zwiększenie zasiewów bobowatych drobnonasiennych (o 21,6 %). Spośród tej grupy roślin o wielkości produkcji nasiennej decyduje koniczyna czerwona, której plantacje stanowiły prawie 80% całej powierzchni uprawy tej grupy roślin.

O 14,7% zmniejszyła się powierzchnia upraw nasiennych traw. W 2022 r. w produkcji znajdowało się 141 odmian z 16 gatunków traw. Zmieniła się struktura upraw. Dominują plantacje życicy; trwałej (50,7%), wielokwiatowej (10,1%) oraz kostrzewy czerwonej (17,9%). Znaczące udziały w zasiewach utrzymują życice; westerwoldzka (7,7%) i mieszańcowa (4,0%) oraz kupkówka (2,8%). Relatywnie najbardziej zmniejszyły się zasiewy kupkówki (49,7%) i życicy wielokwiatowej (46,9%) a najbardziej wzrosły zasiewy życicy mieszańcowej.

Zwiększył się obszar upraw nasiennych facelii (o 39,1%).

3. Odmiany

W Krajowym Rejestrze odmian roślin rolniczych (KR), czyli w urzędowym wykazie odmian, których materiał siewny może być wytwarzany i może znajdować się w obrocie w Polsce, jak i na obszarze Unii Europejskiej, przeważają odmiany z zagranicznych firm hodowlanych. Zwiększyła się wielkość oferty odmianowej roślin rolniczych. Wzrosła liczba odmian zbóż, kukurydzy, bobowatych grubonasiennych oraz oleistych i włóknistych. Łącznie, w Krajowym Rejestrze w 2022 r. znajdowało się 1614 odmian roślin rolniczych z czego odmiany zagraniczne stanowiły 56,8%. Największe udziały zagranicznych odmian w rejestrze miały: rzepak ozimy (88,4%), rzepak jary (56,3%), kukurydza (72,5%) i burak cukrowy (79,5%), czyli gatunki, w których dominują odmiany mieszańcowe. Odmiany zagraniczne

przeważają także w rejestrze ozimych odmian jęczmienia, żyta i pszenicy ozimej oraz lucerny siewnej. W rejestrach odmian pszenżyta, owsa, roślin bobowatych grubonasiennych, buraków pastewnych i traw nadal przeważają odmiany hodowli krajowej. Spośród 90 odmian ziemniaka wpisanych do KR, 64 to odmiany hodowli krajowej. Odmiany krajowe przeważają w grupie odmian skrobiowych, a odmiany zagraniczne w grupie odmian przeznaczonych na przetwórstwo.

4. Obrót i zaopatrzenie w materiał siewny

Według danych Wojewódzkich Inspektoratów Ochrony Roślin i Nasiennictwa (WIORiN) w sezonie 2021/22 krajowa produkcja nasion roślin rolniczych była o 10,8% mniejsza niż przed rokiem. Produkcja zbóż zmniejszyła się o 4,4%. Największe wzrosty produkcji odnotowano dla kukurydzy 27,0%, oraz oleistych i włóknistych w tym dla gorczycy białej, o 47,4%. Duże wzrosty produkcji odnotowano dla traw, strączkowych. Zmniejszyła się natomiast produkcja motylkowych drobnonasiennych lucerny i koniczyny.

Sprzedaż nasion roślin rolniczych zmniejszyła się o 7,3 %. Sprzedaż zbóż kłosowych na cele siewne zmniejszyła się o 3,8%. Największe spadki sprzedaży odnotowano dla ziemniaków (29,1%), roślin oleistych (25%), szczególnie rzepaku jarego i gorczycy białej oraz łubinu żółtego (65,6%), lucerny (26,2%) i innych roślin pastewnych (38,1%) Największe wzrosty sprzedaży odnotowano dla kukurydzy (31,8%), soi (37,5%) i strączkowych pastewnych (33,3%), koniczyny czerwonej (43,9%) i traw (17,2%).

Nasiona zbóż stanowiły 79% wyprodukowanych nasion kwalifikowanych roślin rolniczych z czego 49% to nasiona pszenicy.

W sezonie 2021/22, nasiona wyprodukowane w kraju stanowiły 85% oferowanego do sprzedaży kwalifikowanego materiału siewnego. Kwalifikowany materiał siewny zbóż (bez kukurydzy) wytworzony w kraju stanowił 97%, kwalifikowany materiał siewny roślin bobowatych grubonasiennych 99%, ziemniaków 87%, a traw 81%. Udział produkowanych w kraju nasion kukurydzy wynosił 21% oferowanego do sprzedaży materiału siewnego. Głównie z zagranicy sprowadzono też materiał siewny rzepaku ozimego (71%), lucerny (94,3%) i buraków cukrowych (98,4%).

Według danych GUS, szacowanych na podstawie ocen rzeczoznawców terenowych, w 2022 r. sprzedaż nasion kwalifikowanych zbóż była o 2,3% mniejsza niż przed rokiem. Wzrost sprzedaży odnotowano dla pszenicy ozimej, jęczmienia ozimego, pszenżyta i ziemniaków. Mniejsza była sprzedaż nasion zbóż jarych; pszenicy, jęczmienia i pszenżyta.

W dalszym ciągu udział nasion kwalifikowanych w zasiewach jest niski. W 2022 r., średni udział kwalifikowanego materiału siewnego, w ogólnej ilości zużytych do siewu nasion zbóż¹ wyniósł 19,5%. Po uwzględnieniu mieszanek, wskaźnik udziału nasion kwalifikowanych zbóż w zasiewach wyniósł 17,8%. Najwięcej nasion kwalifikowanych stosowano w uprawie pszenicy jarej i jęczmienia jarego a najmniej w uprawie owsa. Udział kwalifikowanych sadzeniaków w 2021 r. wyniósł 19,6%. Przyjmując do wyliczenia wielkości sprzedaży podawane przez Wojewódzkie Inspektoraty Ochrony Roślin i Nasiennictwa wskaźniki udziału kwalifikowanego materiału siewnego w produkcji są wyższe; dla zbóż wskaźnik ten wynosi 24,9%, a dla sadzeniaków 24,5%. Utrzymuje się regionalne zróżnicowanie sprzedaży. Stosunkowo najwięcej kwalifikowanego materiału siewnego zbóż w relacji do powierzchni zasiewów zbóż, sprzedawano w województwach: lubuskim, łódzkim, kujawsko-pomorskim i opolskim, najmniej zaś w mazowieckim, podkarpackim i podlaskim.

5. Ceny materiału siewnego

Według danych GUS w 2022 r. ceny nasion zbóż były wyższe niż przed rokiem. Najbardziej zdrożały nasiona zbóż ozimych pszenicy, żyta i pszenżyta, odpowiednio o 42%, 43% i 40%. Zboża jare były droższe o 26-27%. Czynnikiem różnicującymi ceny nasion była możliwość wykorzystania ziarna i wartość genetyczna odmian. Nasiona odmian pszenic jakościowych są o około 10% droższe niż nasiona odmian paszowych. Dużo większe są różnice między cenami nasion odmian żyta mieszańcowego i populacyjnego. Nasiona odmian mieszańcowych żyta, gdzie jedna trzecia sprzedawanych nasion to mieszańce sprzedawane są na jednostki siewne, podobnie jak ma to miejsce w przypadku mieszańców kukurydzy i rzepaku.

Droższe niż przed rokiem były sadzeniaki ziemniaków (o 30%), nasiona rzepaku (o 22%) oraz nasiona roślin pastewnych.

6. Rynek nasion warzyw

W 2022 r. o 67,7% zmniejszyła się ogólna powierzchnia plantacji kwalifikowanych warzyw. Zakwalifikowano mniej upraw nasiennych warzyw korzeniowych, rzepowych i strączkowych. Zwiększyła się jedynie powierzchnia plantacji nasiennych cebuli.

Od kiedy Polska stała się członkiem UE na naszym rynku mogą być sprzedawane nasiona odmian warzyw zarejestrowanych w europejskim Wspólnym Katalogu Odmian Roślin

¹ Przyjmując jako podstawę do oszacowania sprzedaży wartości podawane przez GUS (przy uwzględnianiu zapotrzebowania na nasiona jedynie plantacji w czystym siewie).

Warzywnych (CCV). Stopniowo zwiększa się liczba odmian wpisanych do Krajowego Rejestru Odmian Roślin Warzywnych. Ponad 20% Krajowego Rejestru to odmiany zagraniczne. Odmiany krajowe dominują w Krajowym Rejestrze odmian cebulowych, strączkowych, sałaty głowiastej, rzodkiewki, selerów i roślin dyniowatych.

W roku gospodarczym 2021/22 produkcja nasion warzyw zmniejszyła się o 11,3%, a sprzedaż o 19,7%. Zwiększyła się produkcja kapusty głowiastej, cebuli bobu, dyni, sałaty, grochu i fasoli wielokwiatowej a zmniejszyła się produkcja buraka ćwikłowego, bobu, fasoli, papryki. W oferowanych do sprzedaży nasionach, wciąż największy udział mają warzywa strączkowe (groch, fasola, bób). Udział roślin strączkowych w masie sprzedanych nasion stanowił 71,9%. Istotny udział w produkcji mają też buraki ćwikłowe (4,1%), rzodkiewka (4,7%), marchew (3,4%), cebula (3,2%) i ogórki (2,1%). O wartości rynku nasion warzyw decydują głównie nasiona ogórków, marchwi, cebuli i buraków ćwikłowych.

Wzrasta znaczenie eksportu nasion warzyw ale wciąż jest on czterokrotnie mniejszy niż wielkość zakupów zagranicą. Nasiona wyprodukowane w kraju stanowiły 28,6% nasion oferowanych do sprzedaży i przeważały w zaopatrzeniu w nasiona bobu, dyni, fasoli wielokwiatowej, marchwi, ogórków, papryki i rzodkiewki. Import ma największy udział w zaopatrzeniu w materiał elitarny nasion grochu, kapustnych, pietruszki, porów i szpinaku. Nasiona z importu przeważają także w zaopatrzeniu w nasiona cebuli oraz grochu i fasoli zwykłej, które mają największy udział w rynku nasion warzyw.

Tabela 1

Podaż nasion zakwalifikowanych w laboratoriach Stacji Oceny Nasion

Rośliny i grupy roślin	2018		2019		2020		2021		2022		2022/2021
	tys. ton	kg/ha*)	tys. ton	kg/ha*)	tys. ton	kg/ha*)	tys. ton	kg/ha*)	tys. ton	kg/ha*)	%
Rośliny rolnicze razem w tym:	367,7	x	372,6	x	416,4	x	408,7	x	393,4	x	96,3
Zboża w tym:	319,0	60,7	320,1	51,6	357,4	57,6	335,1	58,0	328,0	59,4	97,9
pszenica ozima	121,3	62,2	125,7	61,5	141,9	69,4	139,4	62,8	144,1	57,2	103,4
pszenica jara	24,8	56,2	18,6	39,7	15,9	33,9	16,5	106,4	14,6	71,9	88,6
pszenica orkisz	0,4	x	0,2	x	0,4	x	0,2	x	0,2	x	102,3
jęczmień ozimy	15,0	79,1	23,4	104,2	27,9	124,3	28,8	107,3	29,9	97,3	103,9
jęczmień jary	37,1	48,6	33,1	44,2	36,6	48,8	35,0	86,0	25,8	77,9	73,8
żyto ozime	22,3	25,5	26,9	29,7	25,5	28,2	24,9	29,5	24,2	36,5	97,2
żyto jare	0,8	x	1,2	x	1,4	x	1,2	x	0,9	x	78,2
owies	27,0	55,0	15,3	30,8	19,0	38,4	17,0	34,0	14,2	30,4	83,4
pszenżyto razem	54,4	40,2	63,4	48,2	75,8	57,7	57,2	43,4	60,3	48,9	105,3
pszenżyto ozime	48,8	42,3	55,7	48,4	61,0	53,0	53,6	40,6	56,8	48,6	106,0
pszenżyto jare	5,6	28,2	7,7	47,1	14,8	90,6	3,7	18,5	3,5	54,7	94,7
gryka	0,01	0,1	0,1	1,4	0,3	3,6	0,4	5,9	0,7	6,4	184,9
Kukurydza	13,3	23,7	10,4	15,6	12,7	19,1	13,7	8,4	12,8	7,0	93,5
Buraki	0,6	4,3	0,5	2,2	0,4	1,7	0,2	0,9	0,5	2,3	215,4
Oleiste i włókniste	7,0	7,3	8,5	9,3	10,5	11,4	13,1	12,5	9,2	7,9	69,8
w tym: rzepak ozimy	0,8	0,9	1,3	1,5	1,2	1,4	1,1	1,2	1,0	1,0	92,5
gorczyca biała	4,0	x	5,4	x	7,5	x	8,9	x	5,5	x	62,4
soja	2,1	x	1,7	x	1,5	x	2,3	x	2,2	x	95,3
Pastewne w tym:	41,1	x	43,5	x	48,1	x	56,1	x	55,8	x	99,4
Bobowate grubonasienne	16,7	64,1	15,3	56,7	16,3	60,4	19,4	55,1	21,2	51,3	109,2
Bobowate drobnonasienn	2,2	12,2	2,1	18,7	1,7	29,8	2,3	30,2	2,3	28,0	104,0
Trawy	17,5	x	20,6	x	22,5	x	27,3	x	22,2	x	81,3
facelia	2,6	x	3,6	x	4,4	x	5,2	x	5,4	x	103,5
Rzodkiew oleista	2,1	x	2,4	x	3,9	x	4,7	x	4,6	x	97,7

*) - kg nasion na 1 hektar obsianej powierzchni

Źródło: Państwowa Inspekcja Ochrony Roślin i Nasiennictwa /PIORiN/, GUS, obliczenia własne

Tabela 2

Powierzchnia plantacji kwalifikowanych - tys. ha

Rośliny i grupy roślin	2018	2019	2020	2021	2022	2022/2021 %
Zboża	82,2	79,7	75,6	72,2	71,0	98,3
pszenica ozima	27,7	28,1	24,7	25,6	28,2	110,4
pszenica jara	7,9	4,0	3,6	4,4	3,7	84,0
pszenica twarda	0,06	0,03	0,06	0,03	0,02	60,14
pszenica orkisz	0,01	0,05	0,12	0,28	0,25	87,76
jęczmień ozimy	3,3	4,5	5,0	4,9	5,1	103,6
jęczmień jary	10,7	9,1	8,8	7,6	5,9	78,2
żyto	6,5	8,0	7,5	5,7	4,3	75,3
żyto jare	0,3	0,9	0,5	0,4	0,3	82,0
owies	5,6	5,6	6,2	5,1	3,5	68,6
w tym: owies nagi	0,1	0,0	0,1	0,1	0,1	94,3
pszenżyto ozime	13,8	14,2	14,4	11,8	11,9	100,8
pszenżyto jare	2,4	1,9	1,1	1,1	1,2	102,2
kukurydza	3,8	2,8	3,2	4,3	4,6	108,7
gryka	0,1	0,3	0,4	0,8	1,1	130,6
Ziemniak	6,1	6,7	7,5	6,7	5,8	87,3
Burak pastewny	0,09	0,05	0,14	0,18	0,19	110,48
Oleiste	5,7	7,5	10,4	9,7	8,6	88,8
rzepak ozimy	0,4	0,5	0,5	0,3	0,5	175,6
gorczyca biała	4,0	6,0	8,8	8,1	6,4	79,8
soja	1,2	1,0	1,0	1,0	1,3	131,2
Bobowate grubonasienne	5,9	9,7	11,9	12,6	12,1	96,4
Bobowate drobnonasienne	8,73	4,86	4,63	4,57	5,56	121,57
Trawy	24,8	25,7	32,1	33,7	28,7	85,3
Włókniste	0,4	0,4	0,7	0,6	0,2	34,9
Inne	8,8	12,4	22,8	25,3	16,0	63,3
w tym: facelia	6,9	10,1	18,3	19,7	12,0	60,9
rzodkiew oleista	1,9	2,3	4,5	5,6	4,0	71,9

Źródło: Państwowa Inspekcja Ochrony Roślin i Nasiennictwa /PIORiN/, obliczenia własne

Tabela 3

Sprzedaż kwalifikowanego materiału siewnego zbóż i ziemniaków

Rośliny	2017/18		2018/19		2019/20		2020/21		2021/22		<u>2021/22</u> <u>2020/21</u>
	tys. ton	kg/ha *)	tys. ton	kg/ha *)	tys. ton	kg/ha *)	tys. ton	kg/ha *)	tys. ton	kg/ha *)	%
Zboża podstawowe	189,0	31,1	194,8	32,1	197,8	31,9	200,4	34,7	195,7	35,6	97,7
pszenica ozima	66,0	34,3	70,3	36,5	71,1	34,8	73,3	33,1	78,2	34,0	106,7
pszenica jara	20,6	41,9	21,2	43,0	20,2	43,1	20,1	129,6	15,6	77,8	77,3
jęczmień ozimy	7,0	34,6	6,9	34,1	7,0	7,0	7,4	27,6	9,2	30,6	123,6
jęczmień jary	29,3	37,9	28,8	37,3	29,1	29,1	29,1	71,5	23,0	76,6	79,1
żyto ozime	13,6	15,2	13,2	14,8	14,7	14,7	15,3	18,1	15,2	21,8	99,8
owies	11,0	22,1	11,2	22,5	11,6	11,6	11,5	23,0	10,8	21,7	94,2
pszenżyto ozime	35,7	32,3	37,5	33,9	38,2	11,6	37,8	28,6	38,9	32,5	103,1
pszenżyto jare	5,9	32,2	5,6	30,8	5,9	11,6	6,0	30,1	4,8	47,6	79,9
pszenżyto	41,6	32,3	43,1	33,5	44,1	33,5	43,7	33,1	43,7	33,6	99,9
Ziemniaki	66,9	224,9	79,8	268,2	82,0	271,0	85,5	282,7	95,0	475,2	111,1

*) - kg nasion na 1 hektar obsianej powierzchni

Źródło: GUS, obliczenia własne

Tabela 4

Ceny nasion i relacje cen nasion do ceny pszenicy ogólnoużytkowej

Rośliny i grupy roślin	2018		2019		2020		2021		2022		2022 2021 %
	zł/dt	%	zł/dt	%	zł/dt	%	zł/dt	%	zł/dt	%	
Cena pszenicy ogólnoużytkowej	67,01*)	100	81,2*)	100	74,21*)	100	93,04	100	153,67	100	
pszenica ozima	198	295	193,6	238	193	261	229	246	325	212	142
pszenica jara	210	305	209,7	258	197	202	204	219	260	169	127
jęczmień jary	186	277	205,6	253	193	260	192	206	244	159	127
żyto	187	279	187,4	231	178	241	205	221	293	191	143
owies	185	276	212,1	261	195	263	187	201	235	153	126
pszenżyto ozime	193	288	189,3	233	185	250	212	228	298	194	140
Ziemniaki	160	239	215,0	265	284	383	186	200	241	157	130
Buraki pastewne	2586	3860	2610,2	3214	2820	3800	3105	3337	4319	2810	139
Rzepak ozimy	614**	916	626,9	772	664	895	782	841	952	620	122
Łubin	274	409	289,7	357	312	420	336	361	380	247	113
Koniczyna czerwona	2101	3135	2044,6	2518	2052	2765	2038	2190	2098	1365	103
Lucerna siewna	2564	3826	2413,7	2973	2418	3259	2458	2642	2838	1847	115
Seradela	1257	1876	1185,0	1459	1252	1688	1293	1390	1504	979	116
Trawy	1606	2397	1606,0	1978	1672	2253	1746	1877	1946	1267	111

*) średnia cena pszenicy w I półroczu.

**) cena za jednostkę siewną

Tabela 5

Obrót nasionami kwalifikowanymi roślin warzywnych

Wyszczególnienie	jednostki	2016/17	2017/18	2018/19	2019/20	2020/21	2021/22	$\frac{2021/22}{2020/21}$
Produkcja własna lub kontraktacja	t	983	856	868	1194	1223	1084	88,7
Sprzedaż	t	3449	3312	3670	3519	4459	3582	80,3

Źródło: PIORiN

Udział produkcji własnej w sprzedaży

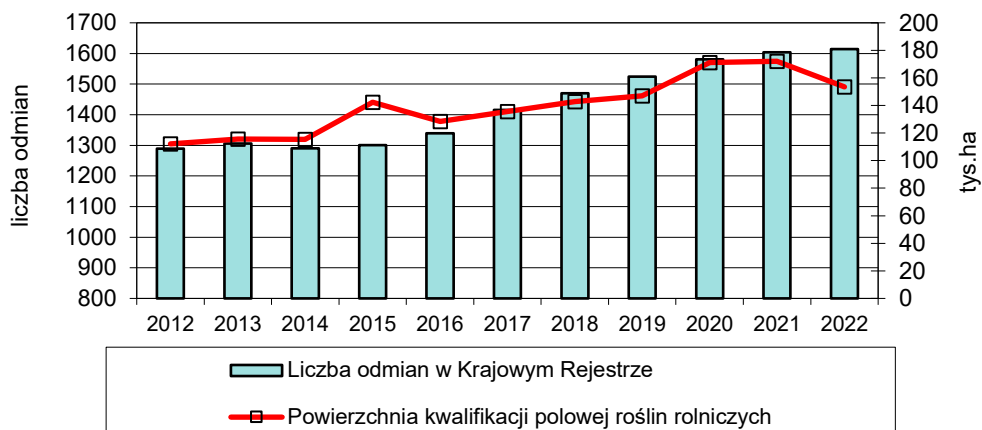
Tabela 6

Produkcja nasion kwalifikowanych roślin warzywnych

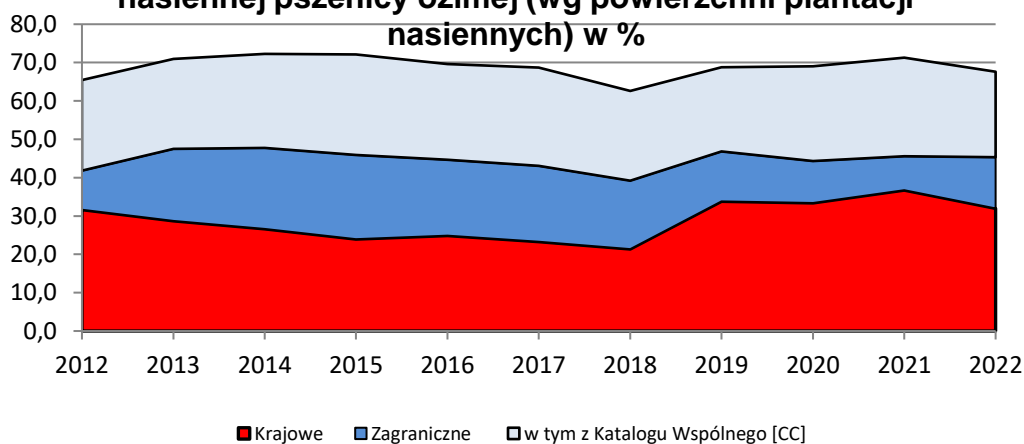
Wyszczególnienie	jednostki	2017	2018	2019	2020	2021	2022	$\frac{2022}{2021} \%$
Liczba odmian w Krajowym Rejestrze		904	847	782	818	830	847	102,0
Powierzchnia plantacji nasiennych *)	ha	28,5	28,3	19,1	23,7	48,0	15,5	32,3

Źródło: PIORiN i Centralny Ośrodek Badania Odmian Roślin Uprawnych.

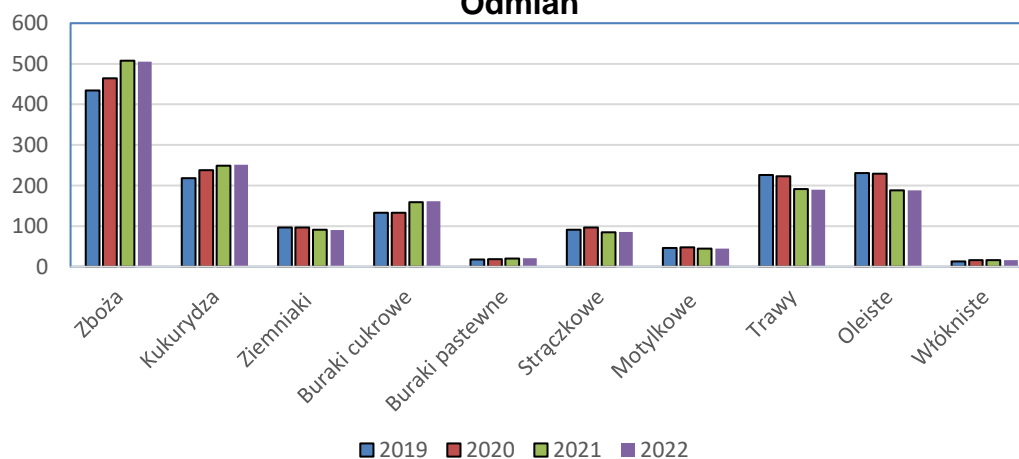
Rys.1 Liczba zarejestrowanych odmian i powierzchnia kwalifikacji polowej roślin rolniczych

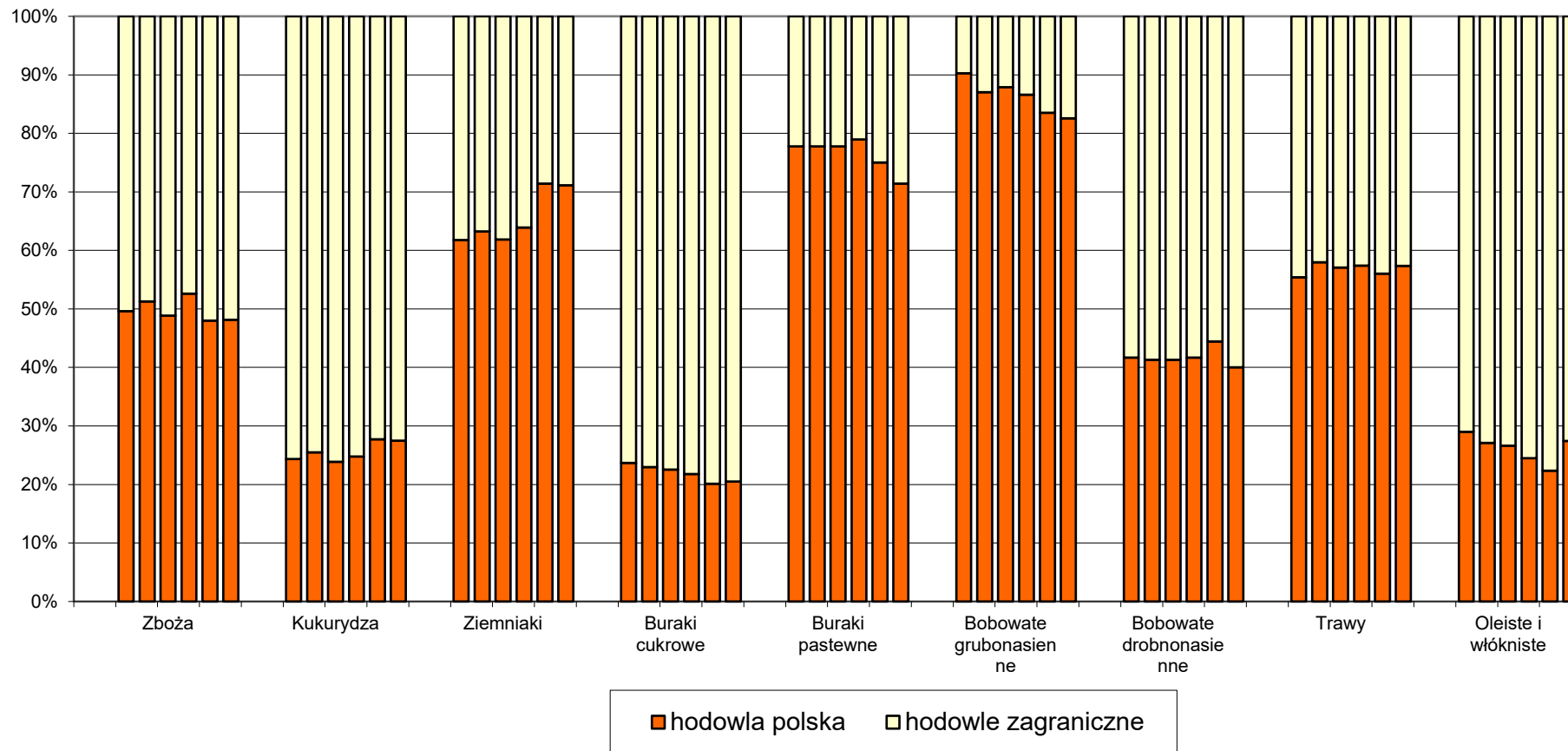
Rys. 2 Udział odmian jakościowych w produkcji nasiennej pszenicy ozimej (wg powierzchni plantacji nasiennych) w %

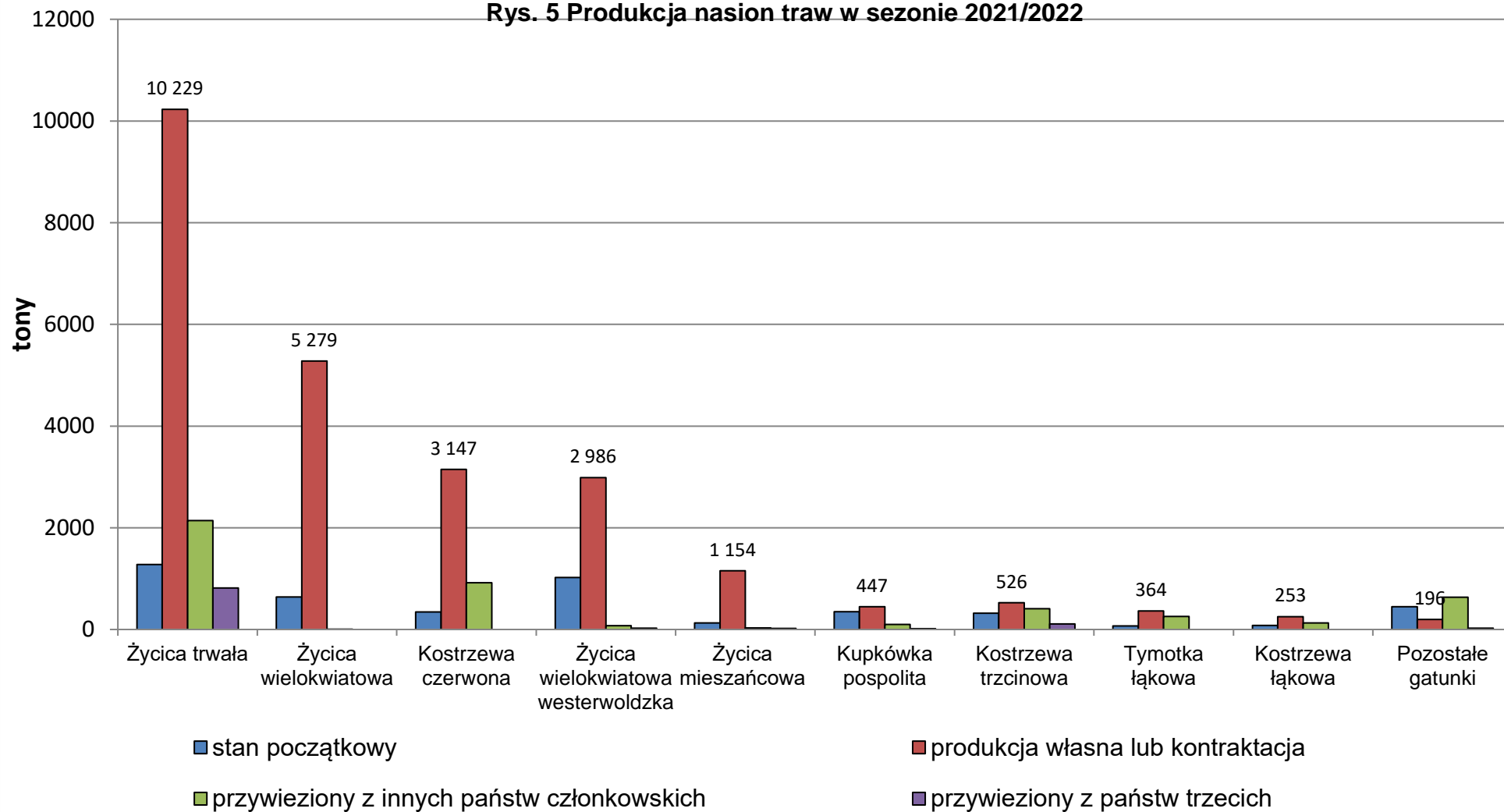
Rys. 3 Liczba odmian roślin rolniczych w Rejestrze Odmian

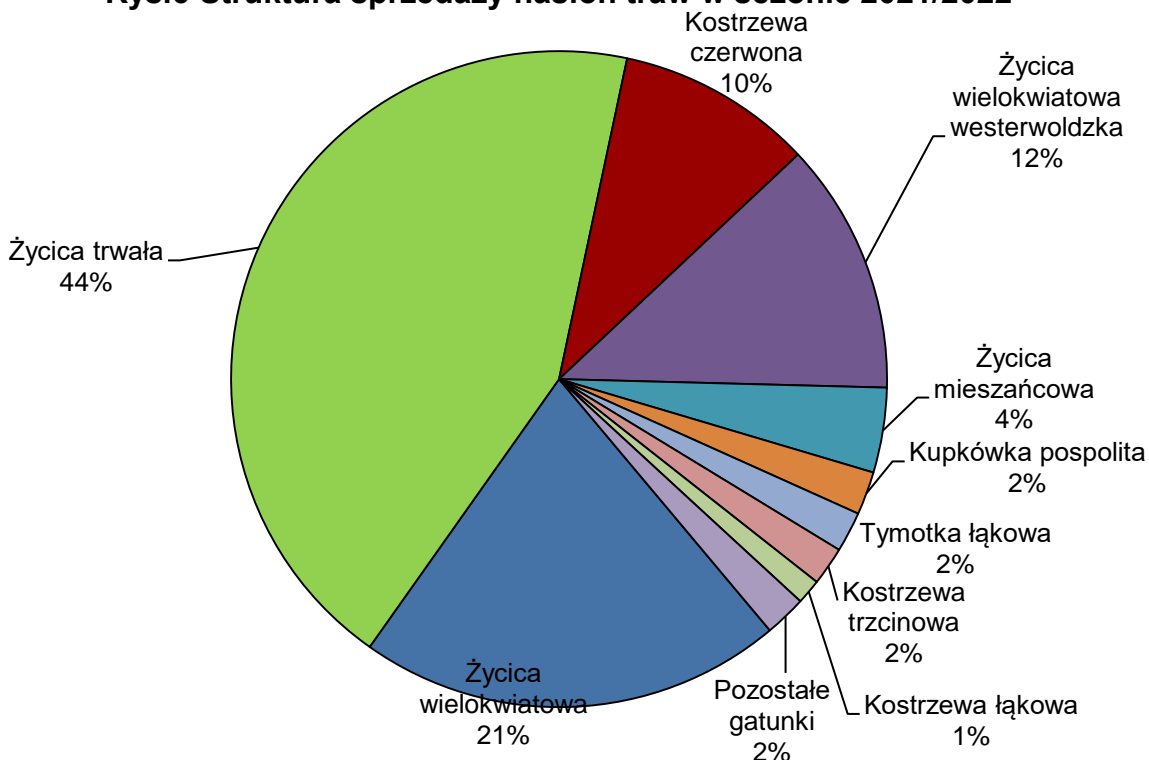
Rys.4 Udział odmian hodowli krajowych i zagranicznych w Rejestrze Odmian w Polsce - kolejno w latach 2017, 2018, 2019, 2020, 2021 i 2022.

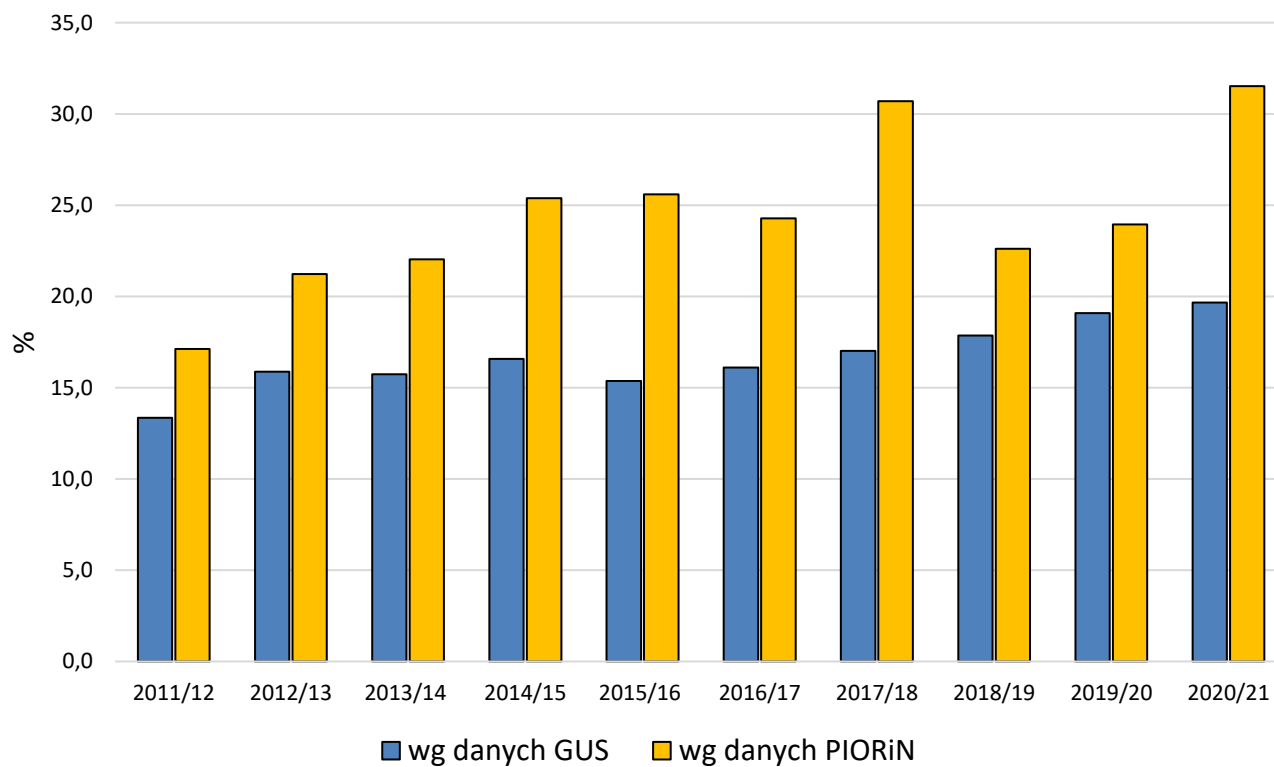
Rys. 5 Produkcja nasion traw w sezonie 2021/2022

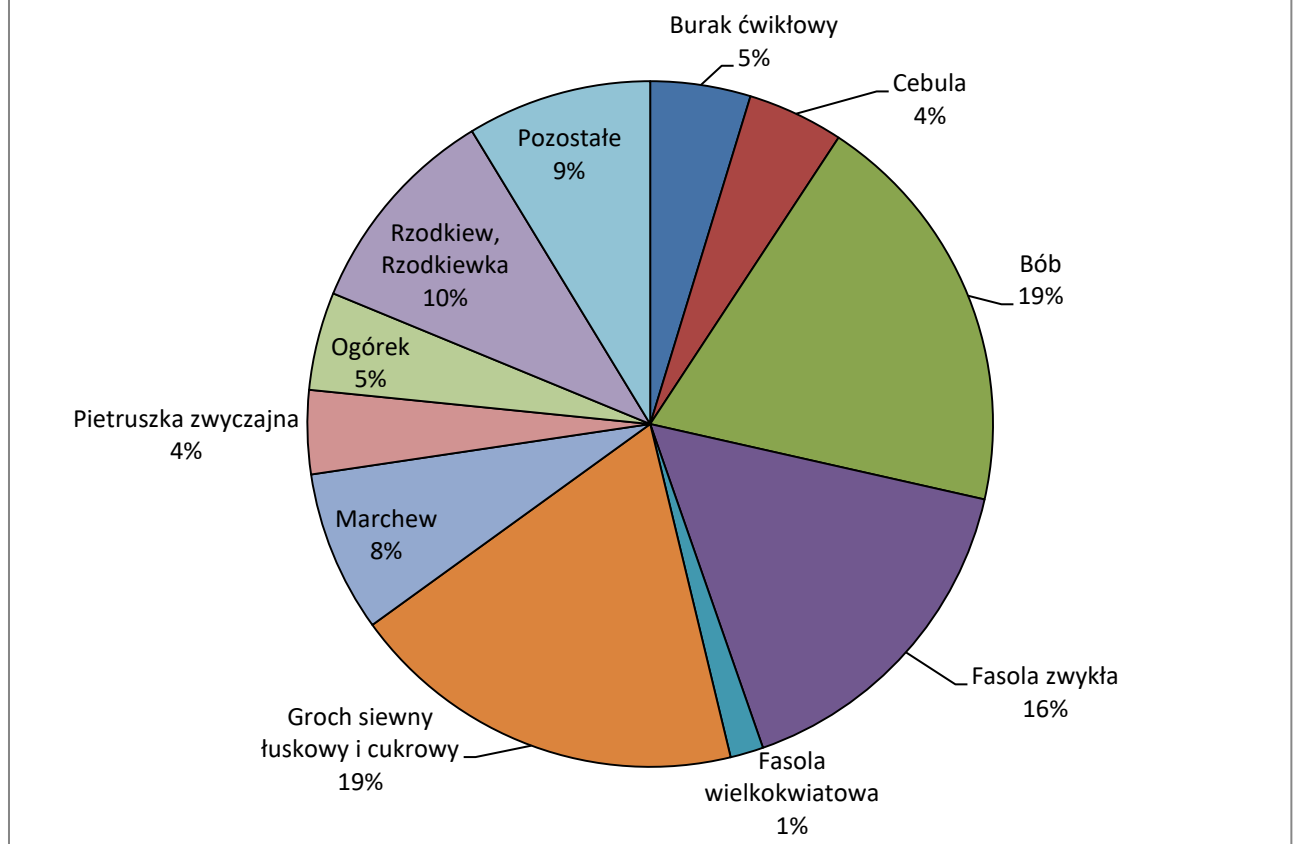
Rys.6 Struktura sprzedaży nasion traw w sezonie 2021/2022

Rys. 7 Udział kwalifikowanego materiału siewnego w produkcji zbóż

Rys. 9 Struktura produkcji nasion warzyw w sezonie 2021/22 wg danych PIORiN

Streszczenie

Według danych Państwowej Inspekcji Ochrony Roślin i Nasiennictwa (PIORiN) w 2022r., w laboratoriach oceniono łącznie 393,4 tys. ton nasion roślin rolniczych kategorii „elitarny” i „kwalifikowany”. W stosunku do 2021 r., było to mniej o 3,7%. Do sprzedaży zakwalifikowano o 2,1% mniej nasion zbóż. Najbardziej zmniejszyła się produkcja nasion zbóż jarych; jęczmienia, pszenicy i kukurydzy oraz żyta. Zwiększyła się natomiast produkcja nasion zbóż ozimych i bobowatych. Zmniejszyła się ilość zakwalifikowanych nasion traw, roślin

Powierzchnia zakwalifikowanych plantacji nasiennych w 2022 r., wynosiła 153,6 tys. ha czyli blisko 11% mniej niż przed rokiem. Zdecydowanie mniejsze były powierzchnie zasiewów na nasiona zbóż jarych. Wzrosły powierzchnie plantacji nasiennych kukurydzy oraz ozimej pszenicy i jęczmienia ozimego.

Trzeci rok z rzędu zmniejszał się udział krajowych odmian w strukturze plantacji nasiennych zbóż i w 2022 r. wyniósł on 47,3%. W 2022 r. odnotowano zwiększenie zasiewów bobowatych drobnonasiennych (o 21,6 %). Zmniejszyła się powierzchnia upraw nasiennych traw (14,7%).

W 2022 r. w porównaniu z rokiem poprzednim, powierzchnia reprodukcji sadzeniaków zmniejszyła się o 12,7%. Zmniejszył się też udział sadzeniaków kwalifikowanych w zużyciu sadzeniaków ogółem. Systematycznie, maleje udział krajowych odmian w produkcji. W 2022r. uprawiano je na 18,6% ogólnej powierzchni uprawy na cele nasienne.

W Krajowym Rejestrze odmian roślin rolniczych (KR), w 2022 r. znajdowało się 1614 odmian roślin rolniczych z czego odmiany zagraniczne stanowiły 56,8%. Największe udziały zagranicznych odmian w rejestrze miały: rzepak ozimy (88,4%), kukurydza (72,5%) i burak cukrowy (79,5%), .

Według danych Wojewódzkich Inspektoratów Ochrony Roślin i Nasiennictwa (WIORiN) w sezonie 2021/22 krajowa produkcja nasion roślin rolniczych była o 10,8% mniejsza niż przed rokiem. Zmniejszyła się produkcja zbóż i motylkowych drobnonasiennych. Wzrosty produkcji odnotowano dla kukurydzy 27,0%, oleistych, traw i strączkowych.

Sprzedaż nasion roślin rolniczych zmniejszyła się o 7,3 %. Największe spadki sprzedaży odnotowano dla ziemniaków, roślin oleistych, łubinu żółtego, lucerny. Wzrosty sprzedaży odnotowano dla kukurydzy, soi i strączkowych pastewnych, koniczyny czerwonej i traw.

Według danych GUS, w 2022 r. sprzedaż nasion kwalifikowanych zbóż była o 2,3% mniejsza niż przed rokiem. Dotyczy to głównie nasion zbóż jarych.

W dalszym ciągu udział nasion kwalifikowanych w zasiewach jest niski. W 2022 r., wynosił 19,5% a po uwzględnieniu mieszanek, 17,8%.

Zmniejszenie powierzchni uprawy na cele nasienne, mniejsza podaż oraz wysokie ceny środków produkcji były czynnikami stymulującymi wzrost cen. Według danych GUS w 2022 r. ceny nasion zbóż były wyższe niż przed rokiem. Najbardziej zdrożały nasiona zbóż ozimych – ponad 40%. Zboża jare były droższe o około 27%, sadzeniaki ziemniaków (o 30%) a nasiona rzepaku (o 22%).

W 2022 r. o 67,7% zmniejszyła się ogólna powierzchnia plantacji kwalifikowanych warzyw. Zmniejszyła się też produkcja o 11,3% i sprzedaż o 19,7% nasion warzyw.

Wzrasta znaczenie eksportu nasion warzyw ale wciąż jest on czterokrotnie mniejszy niż wielkość zakupów zagranicą. Nasiona wyprodukowane w kraju stanowiły 28,6% nasion oferowanych do sprzedaży.